

Jana Hinke, Dana Bárková

ÚČETNICTVÍ 2

Pokročilé aplikace

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.

Používání elektronické verze knihy je umožněno jen osobě, která ji legálně nabyla a jen pro její osobní a vnitřní potřeby v rozsahu stanoveném autorským zákonem. Elektronická kniha je datový soubor, který lze užívat pouze v takové formě, v jaké jej lze stáhnout s portálu. Jakékoliv neoprávněné užití elektronické knihy nebo její části, spočívající např. v kopírování, úpravách, prodeji, pronajímání, půjčování, sdělování veřejnosti nebo jakémkoliv druhu obchodování nebo neobchodního šíření je zakázáno! Zejména je zakázána jakákoliv konverze datového souboru nebo extrakce části nebo celého textu, umístování textu na servery, ze kterých je možno tento soubor dále stahovat, přitom není rozhodující, kdo takovéto sdílení umožnil. Je zakázáno sdělování údajů o uživatelském účtu jiným osobám, zasahování do technických prostředků, které chrání elektronickou knihu, případně omezují rozsah jejího užití. Uživatel také není oprávněn jakkoliv testovat, zkoušet či obcházet technické zabezpečení elektronické knihy.

Copyright © Grada Publishing, a.s.

Ing. Jana Hinke, Ph.D.
Ing. Mgr. Dana Bárková, Ph.D.

Účetnictví 2

Pokročilé aplikace

Vydala Grada Publishing, a.s.
U Průhonu 22, 170 00 Praha 7
tel.: +420 234 264 401, fax: +420 234 264 400
www.grada.cz
jako svou 4122. publikaci

Odborní recenzenti:
Ing. Eva Procházková
Ing. Tomáš Lhotka
Ing. Jitka Zborková
Ing. Lenka Zahradníčková
Ing. Mgr. Radka Součková

Vydání odborné knihy schválila Vědecká redakce nakladatelství Grada Publishing, a.s.

Odpovědný redaktor PhDr. Milan Pokorný
Sazba Jan Šístek
Počet stran 232
První vydání, Praha 2010
Vytiskla Tiskárna PROTISK, s.r.o., České Budějovice

© Grada Publishing, a.s., 2010
Cover Design © fotobanka allphoto

ISBN 978-80-247-3516-0 (tištěná verze)
ISBN 978-80-247-7542-5 (elektronická verze ve formátu PDF)
© Grada Publishing, a.s. 2012

Upozornění

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této publikace nesmí být reprodukována a používána v elektronické podobě, kopírována a nahrávána bez předchozího písemného souhlasu nakladatele.

Obsah

O autorkách	7
Řekli o knize	8
Úvod	9
1 Specifika účtování jednotlivých typů společností	11
1.1 Akciová společnost	11
1.2 Společnost s ručením omezeným	12
1.3 Veřejná obchodní společnost	13
1.4 Komanditní společnost	15
1.5 Družstvo	16
1.6 Likvidace obchodní společnosti	17
2 Finanční majetek	27
2.1 Pokladna, ceniny, bankovní účty	27
2.2 Cenné papíry	29
3 Dlouhodobý nehmotný a hmotný majetek	45
3.1 Dlouhodobý nehmotný majetek	45
3.2 Dlouhodobý hmotný majetek	49
3.3 Dotace	55
4 Leasingové financování majetku	62
5 Zásoby	77
5.1 Nakupované zásoby	77
5.2 Zásoby vlastní výroby	80
6 Pohledávky a závazky	88
6.1 Pohledávky a závazky z obchodního styku	88
6.2 Pohledávky a závazky vůči zaměstnancům	90
6.3 Pohledávky a závazky vůči státu	94
6.4 Cizoměnové operace	96
7 Vlastní kapitál	104
8 Náklady a výnosy	111

9	Přípravné práce k účetní závěrce	121
9.1	Inventarizace	121
9.2	Tvorba a zúčtování rezerv	125
9.3	Kurzové rozdíly a jejich vypořádání	129
9.4	Úprava ocenění majetku	132
10	Účetní závěrka – první část	143
11	Účetní závěrka – druhá část	160
11.1	Přehled o peněžních tocích	160
11.2	Přehled o změnách vlastního kapitálu	165
12	Daň z příjmů	172
12.1	Daň z příjmů splatná	172
12.2	Odložená daň z příjmů	175
13	Základní ukazatele finanční analýzy	185
13.1	Ukazatele rentability	185
13.2	Ukazatele aktivity	186
13.3	Ukazatele likvidity	187
13.4	Míra zadlužení	189
13.5	Ukazatele kapitálového trhu	189
13.6	Komplexnější rozbor, soustavy ukazatelů	189
14	Účtování a vykazování dle IAS/IFRS a IFRS for SME	197
Příloha 1	Typový účtový rozvrh pro podnikatele	203
Příloha 2	Vzory výkazů finančního účetnictví	211
Příloha 3	Anglická účetní terminologie	220
3.1	Česko-anglická část	220
3.2	Anglicko-česká část	222
Příloha 4	Právní předpisy související s finančním účetnictvím	225
	Seznam zkratk	226
	Literatura	228
	Rejstřík	229
	Shrnutí / Summary	231

O autorkách

Ing. Jana Hinke, Ph.D.

V roce 2002 dokončila inženýrské studium na ČZU v Praze (obor Provoz a ekonomika) a současně dokončila kombinované studium učitelství odborných předmětů. Během studia působila jako finanční účetní a pedagog na SŠ. V roce 2006 dovršila doktorské studium obhajobou disertační práce na téma Oceňování aktiv v účetnictví. Od té doby vyučovala na Provozně ekonomické fakultě ČZU v Praze a Ekonomické fakultě ZČU v Plzni, kde v současnosti garantuje předměty účetnictví.

Je autorkou dvou knih z oblasti IAS/IFRS, řady skript a článků v odborných časopisech.

Ing. Mgr. Dana Bárková, Ph.D.

V roce 1985 ukončila studium na VŠE v oboru učitelství odborných předmětů ekonomických. Sedm let působila jako učitelka na středních školách zaměřených na ekonomickou problematiku (SEŠ, obchodní akademie). V akademickém roce 1992–1993 absolvovala roční stáž v USA v rámci programu ECESP, kde se zaměřila na výuku předmětů spojených s účetní problematikou na vysokých školách v USA. Od roku 1993 působí na Zápa-dočeské univerzitě v Plzni. V roce 2001 absolvovala doktorské studium v oboru Účetnictví a finanční řízení podniku na VŠE v Praze. S problematikou účetnictví se setkává jako vyučující na fakultách právnické a ekonomické i jako tajemnice fakulty. Je spoluautorkou několika vysokoškolských učebnic, skript a článků v odborných časopisech.

Řekli o knize

Předložená kniha logicky navazuje na publikaci Účetnictví 1 – Základní kurz. Obsahuje stejné metodické pojetí, které motivuje čtenáře k ověření si získaných znalostí na příkladech s uvedením podrobného řešení. Kniha se ve svém obsahu zaměřuje nejen na rozbor položek výkazů a jejich zúčtování, ale i na sestavení účetní závěrky, na výpočet splatné a odložené daně z příjmů, na finanční analýzu a na porovnání účetního řešení ČR s Mezinárodními standardy účetního výkaznictví. Tento rozsah tvoří ucelený rámec pro studium účetnictví.

*Ing. Eva Procházková
zástupce ředitele pro ekonomiku
OA, SOŠg a SOU Chomutov*

Uvedená publikace obsahuje nejen obecné teoretické pojetí jednotlivých účetních problematik, ale i mnoho aplikací právních norem ČR i Mezinárodních standardů účetního výkaznictví IAS/IFRS či IFRS for SME. Právě aplikace teorie na příkladech a případových studiích je přínosná pro vysvětlení jednotlivých účetních problematik v praxi.

*Ing. Tomáš Lhotka
ekonom společnosti G-Mar Plus, s. r. o.,
Karlovy Vary*

Úvod

Finanční účetnictví je oborem, který prochází neustálými a četnými změnami. Pro jeho porozumění je nutné si dobře osvojit základy účtování a vykazování a poté na ně navázat tak, aby bylo možné porozumět informacím z účetních výkazů, naučit se tyto informace analyzovat a učinit si tak obraz o finanční situaci konkrétního podniku národního hospodářství.

Jednotlivé příklady a případové studie jsou zadány takovým způsobem, aby bylo možné pochopit podstatu problému, zvážit varianty řešení, zvolit tu nejvhodnější a posléze ji zkontrolovat s řešením. Řešení příkladů je uvedeno v souladu s českými právními normami, dílčí problematika Mezinárodních standardů účetního výkaznictví IAS/IFRS je vysvětlena v rámci samostatné kapitoly 14.

K zaúčtování jednotlivých účetních operací slouží typový účtový rozvrh pro podnikatele (uvedený v příloze), který byl autorkami vytvořen rozvedením směrné účtové osnovy dané přílohou č. 4 k vyhlášce č. 500/2002 Sb. Účtový rozvrh jako soupis syntetických účtů není legislativně určen, proto mohou různé účtové rozvrhy používané v praxi či v publikacích obsahovat odlišnosti v názvech či číselných označeních syntetických účtů.

V přílohách jsou obsaženy vzory výkazů finančního účetnictví, dále anglické ekvivalenty účetních položek a zmíněný typový účtový rozvrh pro podnikatele.

Doufáme, že poznatky získané z této monografie bude možné využít jak při studiu, tak i v praxi.

Plzeň, srpen 2010

Autorky

1 Specifika účtování jednotlivých typů společností

Obchodní zákoník stanoví základní charakteristiku jednotlivých typů obchodních společností. Nejpodstatnější členění je na společnosti osobní a kapitálové. Účetně se tento rozdíl projeví zejména v pojetí vlastního kapitálu.

Druhou zásadní odlišností je rozdělení a daňové vypořádání výsledku hospodaření.

Základní účtování o vlastním kapitálu bylo obsahem první části publikace. Vlastnímu kapitálu bude věnována pozornost i v samostatných kapitolách věnovaných vlastnímu kapitálu a účetní závěrce, v této kapitole budou naznačeny jen ty nejpodstatnější rozdíly mezi jednotlivými typy obchodních společností.

1.1 Akciová společnost

Jedná se o typicky kapitálovou společnost. Společnost povinně vytváří základní kapitál o stanovené výši (u podnikajících společností je minimální výše 2 mil. Kč při vzniku společnosti bez veřejného upisování akcií, 20 mil. při vzniku s veřejným úpisem akcií, zvláštní úprava platí pro některé typy společností, např. banky). Základní kapitál společnosti je rozdělen na **akcie**.

Výše **základního kapitálu (ZK)** a veškeré její změny jsou zapisovány v obchodním rejstříku. Veškeré změny musejí být řádně schváleny valnou hromadou společnosti. Účetně je tedy třeba zachytit jak změny již v obchodním rejstříku zaznamenané, tak ty, které na schválení valnou hromadou teprve čekají (účet 419 – Změny základního kapitálu). Kromě základního kapitálu mohou tvořit vlastní kapitál společnosti i další složky (viz kapitola 7). Společnost povinně vytváří **rezervní fond**, který slouží ke krytí případné ztráty.

Výsledek hospodaření (VH) zdaňuje společnost jako celek daní z příjmů právnických osob.

Ze zisku po zdanění vyplácí společnost svým akcionářům **dividendy** (z angl. *dividend* = dělenec), tj. podíly připadající na jednotlivé akcie (při rozdělení výsledku hospodaření z minulého roku, MD účet 431 – Výsledek hospodaření ve schvalovacím řízení, D účet 364 – Závazky ke společníkům – viz kapitola 7). Jsou příjmem akcionáře, pro individuální akcionáře odvádí srážkovou daň společnost, která dividendy vyplácí. Výše dividend poskytuje významnou informaci pro současné i budoucí akcionáře. Dividendová politika společnosti zahrnuje rozhodování o určení podílu zisku pro výplatu dividend a jejich změnách v průběhu fungování podniku i způsobu a formě vyplácení dividend (ihned v hotovosti, příslib platby v budoucnosti = obligační dividendy, případně i další majetkové dividendy, dividendy ve formě dalších akcií). Operací technického charakteru je **štěpení** nebo **spojení akcií**, kdy zůstává zachována výše základního kapitálu a mění se jmenovitá hodnota akcie (při zachování poměru mezi podíly jednotlivých akcionářů).

Z této stručné charakteristiky vyplývají i specifika účtování tohoto typu společností.

■ Příklad 1

Akciová společnost ABC má v obchodním rejstříku základní kapitál ve výši 2 100 000 Kč. Valná hromada rozhodla 25. 9. 201X o zvýšení základního kapitálu na 2 300 000 Kč s tím, že budou vydány další akcie stávajícím akcionářům, kteří je uhradí v hotovosti. Ti je uhradili na bankovní účet dne 26. 10. Zápis do obchodního rejstříku byl proveden ke dni 1. 11. 201X.

Č.	Datum	Účetní operace	Doklad	Kč	MD	D
1.	25. 9. 201X	Rozhodnutí valné hromady o zvýšení ZK		200 000		
2.	26. 10. 201X	Úhrada akcií		200 000		
3.	1. 11. 201X	Zápis zvýšení ZK do obchodního rejstříku		200 000		

Úkol: Zaúčtujte uvedené účetní případy.

■ Příklad 2

Valná hromada akciové společnosti A rozhodla o snížení základního kapitálu (původní výše 4,5 mil. Kč) o 500 000 Kč. V této výši byly koupeny vlastní akcie a změna byla zaznamenána i v obchodním rejstříku.

Č.	Účetní operace	Doklad	Kč	MD	D
1.	Výkup vlastních akcií		500 000		
2.	Rozhodnutí valné hromady o snížení ZK		500 000		
3.	Zápis snížení ZK do obchodního rejstříku		500 000		

Úkol: Zaúčtujte uvedené účetní případy.

1.2 Společnost s ručením omezeným

Převážně kapitálová společnost (i když je možné vysledovat i některé osobní prvky). Povinně vytváří základní kapitál (standardně minimálně 200 000 Kč) a rezervní fond. Základní kapitál vzniká z **vkladů společníků**, které mohou být peněžité i nepeněžité (přitom nepeněžitým vkladem může být jen penězi ocenitelná hodnota, kterou lze v podnikání hospodářsky využít). Ze zisku po zdanění mohou být společníkům vypláceny **podíly**. Jejich účtování bude obdobné účtování vyplácení dividend.

Pokud společník končí svou účast na podnikání (a nepřevádí svůj podíl na jiného účastníka) a společnost pokračuje ve své činnosti dále, má nárok na tzv. vypořádací podíl (podíly ve spol. s r. o. nejsou běžně obchodovatelné na rozdíl od akcií akciových společností). Zdanění tohoto podílu provádí srážkovou daní vyplácející společnost.

Výsledek hospodaření zdaňuje společnost jako celek daní z příjmů právnických osob.

■ Příklad 3

Společnost Ruko, s. r. o., byla jedním ze společníků ve společnosti Noko, s. r. o. Po vzájemné dohodě došlo k ukončení tohoto vztahu (základní kapitál Noko je 500 000 Kč, rezervní fond 130 000 Kč). Původní vklad byl 100 000 Kč, stanovený vypořádací podíl činí 150 000 Kč.

Úkol: Zaúčtujte uvedené účetní případy z hlediska společnosti Ruko i Noko.

■ Řešení:

Noko, s. r. o.

Účetní operace	Kč	MD	D
Stanovení a výplata vypořádacího podílu společnosti Ruko z bankovního účtu	150 000		
a)			
b)			
Rozhodnutí valné hromady společnosti o snížení základního kapitálu	100 000		

Ruko, s. r. o.

Č.	Účetní operace	Kč	MD	D
1.				
2.				

1.3 Veřejná obchodní společnost

Jde o typickou osobní společnost, jejíž společníci ručí za závazky společnosti neomezeně, a to společně a nerozdílně. Společnost nemusí vytvářet základní kapitál. **Vklady společníků** jsou chápány buď jako kapitálové fondy (účet 413), nebo jako závazky ke společníkům (účet 365). Po vyúčtování výsledku hospodaření se tento **zcela rozdělí mezi společníky**, ti si ho zdaní dle svého charakteru (FO nebo PO). Společnost jako taková žádný výsledek hospodaření **nevykazuje** (končí hospodaření s nulovým výsledkem). V těchto případech tedy není shodné pojetí účetní jednotky a plátce daně!

Účtovací předpis pro převod výsledku hospodaření společníkům:

- zisk 596/364
- ztráta 354/596

(596 – Převod podílu na výsledku hospodaření společníkům,

354 – Pohledávky za společníky při úhradě ztráty,

364 – Závazky ke společníkům při rozdělování zisku)

■ Příklad 4

Veřejná obchodní společnost Mladý a Starý má dva společníky, pány Mladého a Starého, kteří se podílejí na zisku i ztrátě společnosti v poměru 3 : 2. Jejich vklady do společnosti (učiněné v hotovosti) tomuto poměru odpovídaly (Mladý: 180 000 Kč, Starý: 120 000 Kč). Společnost připravuje účetní závěrku za rok 201X. K dispozici jsou tyto údaje:

Spotřeba materiálu	100 000 Kč
Tržby za výrobky	800 000 Kč
Mzdy	500 000 Kč
Odpisy	150 000 Kč
Aktivace služeb	50 000 Kč
Zboží	200 000 Kč
Pohledávky	140 000 Kč
Dodavatelé	300 000 Kč
Peníze	60 000 Kč

Úkol č. 1: Zaúčtujte původní vklady a rozdělení výsledku hospodaření mezi společníky a sestavte účetní výkazy společnosti.

■ Řešení:

Č.	Datum	Účetní operace	Doklad	Kč	MD	D
1.	1. 1. 201X	Vklady do společnosti: - pan Mladý - pan Starý				
2.	31. 12. 201X	Převod výsledku hospodaření na společníky: - pan Mladý - pan Starý				

Výkaz zisku a ztráty k 31. 12. 201X

Rozvaha k 31. 12. 201X

1.4 Komanditní společnost

Z hlediska členění na osobní a kapitálové společnosti jde o „**hybridní společnost**“. Část společníků ručí neomezeně (komplementáři), část do výše vkladu (komanditisté). Komanditisté vkládají i základní kapitál.

Společnost jako celek zdaňuje část výsledku hospodaření připadající na komanditisty daní z příjmů právnických osob. Pro komplementáře komanditní společnosti platí stejné zásady jako pro společníky veřejné obchodní společnosti (tj. podíl na výsledku hospodaření si zdaňují sami).

Úkol č. 2:

Vycházejte z předpokladu, že pan Mladý a pan Starý založili komanditní společnost, v níž je pan Mladý komplementářem a pan Starý komanditistou. Pan Starý vložil základní kapitál ve výši 50 000 Kč v hotovosti. Zisk bude dělen opět poměrem 3 : 2.

Daň z příjmů právnických osob uvažujte ve výši 19 %.

Zaučtujte účetní případy spojené s vypořádáním výsledku hospodaření na konci roku, sestavte rozvahu a výkaz zisku a ztráty.

■ Řešení:

Č.	Datum	Účetní operace	Doklad	Kč	MD	D
1.	31. 12. 201X					
2.						

Výkaz zisku a ztráty k 31. 12. 201X

Rozvaha k 31. 12. 201X

1.5 Družstvo

Družstvo má (z hlediska účetnictví) charakter obdobný obchodní společnosti kapitálové (akciová společnost, společnost s ručením omezeným). Pro krytí ztráty povinně vytváří nedělitelný fond (syntetický účet 422).

1.6 Likvidace obchodní společnosti

Pokud obchodní společnost končí svoji činnost, je třeba nejprve sestavit mimořádnou účetní závěrku a na jejím základě majetek společnosti zpeněžit a vypořádat veškeré její závazky a pohledávky. Pokud společnost eviduje přechodné položky či rezervy,¹ je třeba jejich zůstatky před uzavřením účetních knih proúčtovat do nákladů (výnosů) nebo na účty pohledávek (závazků) – princip nepřetržitosti (*going concern*) v tomto případě neplatí.

Teprve po vypořádání závazků společnosti je možné její zbylý majetek rozdělit mezi společníky. Při výplatě likvidačního zůstatku je povinností účetní jednotky, plátce daně, odvést 15% daň stanovenou zvláštní sazbou (zákon č. 586/1992 Sb., o dani z příjmů, § 36). Základem pro tuto daň je zhodnocení vkladu do základního kapitálu (likvidační zůstatek minus vklad do základního kapitálu).

■ Příklad 5

Společnost s ručením omezeným má dva společníky – pana Adama a pana Bílého. Oba se podílejí na vkladech i závazcích společnosti rovným dílem. Původní vklad každého z nich do společnosti byl 100 000 Kč.

Společnost dosáhla v minulém účetním roce ztráty 200 000 Kč. Oba společníci se rozhodli činnost společnosti ukončit.

K 1. 10. 201X má společnost tyto stavy účtů:

Základní kapitál	Kč 200 000
Nerozdělený zisk minulých let	Kč 250 000
Rezervní fond	Kč 20 000
Samostatné movité věci (automobily)	Kč 500 000
Oprávký k SMV	Kč 400 000
Materiál na skladě	Kč 200 000
Dodavatelé	Kč 300 000
Bankovní účty	Kč 200 000
Náklady příštích období	Kč 70 000

(v tom 30 000 Kč již zaplacené předplatné časopisu, které nelze zrušit, 40 000 Kč dlouhodobá nájemní smlouva, která pro další období byla zrušena a částka byla vrácena na účet společnosti).

Automobil se podařilo prodat za 90 000 Kč (přijato v hotovosti), materiál za 190 000 Kč (zaplacen na bankovní účet společnosti). Závazky dodavatelům byly uhrazeny z bankovního účtu.

Úkol: Sestavte rozvahu k 1. 10. 201X, doúčtujte účetní případy související s likvidací společnosti a dále sestavte podklady pro sestavení rozvahy a výkazu zisku a ztráty k 31. 12. 201X.

¹ Účtování o časovém rozlišení nákladů a rezervách je obsaženo v základním kurzu, v této části je shrnuto v kapitole 8.

